

“Pokud byste navštívili továrnu, tak jak vypadala v prvních čtyřech desetiletích devatenáctého století, museli byste mít pocit, že jste se ocitli ve vězení. Zdi byly vysoké a omšelé, okna malá, často zamřížovaná. Uvnitř byste ale záhy poznali, že ve vězení nejste. K odsouzencům se totiž jejich dozorcí mnohdy chovali lépe než k dělníkům v těchto továrnách.

První věc, která by vás nejspíše zaskočila by byly otřesné podmínky, ve kterých dělníci museli pracovat. Teplota se zde obvykle pohybovala mezi 26 až 29°C. Navíc byla udržována vysoká vlhkost, aby se předešlo trhání zpracovávaných bavlněných vláken. Hluk, dusno, parno, všudypřítomný prach a poletující kousky bavlny. Vše ovšem přebíjel nepříjemný zápach otevřených záchodových mís – tedy kýblů – v jednom rohu místnosti. Asi nikoho nepřekvapí, že mezi lidmi pracujícími v takovýchto podmínkách až osmnáct hodin denně byla přespříliš vysoká úmrtnost na tuberkulózu a jiná plicní onemocnění.

I přes takto neúměrně vysokou pracovní dobu si nikdo – včetně dětí – nesměl mimo obědovou pauzu ani na chvíli sednout. V mnoha podnicích stroje běžely dokonce i o krátkých pauzách na snídani a svačinu, a tak dělníci museli obsluhovat jednou rukou stroj a přitom sníst, či svačit. Výsledkem dlouhých hodin strávených v předklonu nad stroji se na dlouhý seznam chorob přidaly žaludeční obtíže, křečové žíly, nádory a další. Nejhuře se takovéto pracovní podmínky podepsaly na malých dětech. Aby dokázaly dobře obsluhovat stroje, musely pracovat v nepřírozených polohách, jejichž častým výsledkem byla pokřivená páteř, deformovaná pánev a zničená kolena. K tomuto výčtu možností úmrtí, či zmrzačení v práci je dále nutné připočítat samotné stroje, které měly na svědomí nepočítaně obětí. Žádná legislativa zaměstnavatelům neukládala, aby kola, řemeny a jiné pohyblivé části strojů byly bezpečně zakryty. Udělat chybu a spadnout do stroje na konci dvanácti, nebo čtrnáctihodinové směny bylo časté pro vyčerpané dospělé, nemluvě o dětech. Z každých pěti úrazů, které byly léčeny v Manchesteru v roce 1833, dva měly na svědomí stroje.“

- 1) Proč se na začátku 19. století dělníci cítili v práci jako ve vězení?
- 2) Z jakého důvodu byla v továrnách vysoká úmrtnost?
- 3) Pracovali v této době i děti? Kde to v textu najdeme?
- 4) Byla v té době pracovní doba a pracovní podmínky upraveny zákonem?
- 5) Ve kterém odstavci najdete informaci o teplotě? S čím tato teplota souvisí?
- 6) Jak se lišila délka pracovní doby dělníků od dnešní běžné délky pracovní doby?

MOSS, Peter: History Alive 3, 1789-1914, Hart-Davis Educational, London, 1976, p 51 - z portálu [Moderní dějiny](#)

„Zkoumavé čtení: systematické zavedení dílny čtení a oborového čtení do výuky na 2. st. základních škol /na víceletá gymnázia v ČR“, reg. č. CZ.02.3.68/0.0/0.0/19_076/0016346. Projekt je financován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR v rámci Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání.